

ARTTURI LEINOSSEN RAHASTO

Näyttämötaiteen ja kirjallisuuden tukemiseen

Rahasto perustuu professori Artturi Leinosen (15.12.1888–26.2.1963) 70-vuotislahjaksi järjestetyn kansalaiskeräyksen tuottoon, jonka Artturi Leinonen luovutti rahaston peruspääomaksi 1959. Rahasto edistää pohjalaista kirjallisuutta ja näyttämötaiteita jakamalla Artturi Leinosen palkintoja ja apurahoja.

Artturi Aleksanteri Leinonen syntyi Ylihärmässä nahkuri Jaakko Aleksanteri Leinosen ja Serafiina Perälän perheeseen. Hän oli opinhaluinen ja aikaansaava nuorukainen, josta tuli 18-vuotiaana pitäjän nuorisoseuran puheenjohtaja. Monien muiden tavoin hän suunnitteli Amerikkaan muuttoa, mutta vanhemmat saivat hänet luopumaan aiikeestaan. Artturi Leinonen valmistui Jyväskylän seminaarista opettajaksi 1911. Opettajan kutsumustaan hän ehti toteuttaa 18 vuotta, ensin Töysässä ja loput 16 vuotta Ylihärmässä. Leinosen päätyö oli Ilkan päätoimittajana 1929–1958.

Leinonen omaksui 1910-luvulla itsenäisyysaatteen ja toimi jääkäri-värvärinä. Hän jäi kiinni ja päätyi Vaasan linnaan ja Siperiaan, josta hän vapautui 1917. Leinosesta tuli Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntapiirin päällikkö, joka 1918 osallistui Hämeen taisteluihin ja Viipurin valtaukseseen. Hän kuului suojeluskuntapiirin esikuntaan 1933 saakka. Valistusohjaajana Leinonen taisteli kommunismia vastaan, mutta K. J. Ståhlbergin kyyditys sai hänet kääntymään lapuanliikettä vastaan. Heikki Ylikankaan näytelmä Meno Mäntsälään (2004) kuvaa keuhkotaukon 1932 tapahtumia: pohjalaisten matkanteko kapinallisten tueksi pysähtyi Seinäjoelle Leinosen ansiosta.

Toimielias Leinonen kirjoitti opettajantyönsä ohella mm. artikkeleita ja pakinoita ja julkaisi alkuun romaanin liki vuosittain. Hänen teoksiaan olivat mm. Nuori Tuomaala, Lakeuksien lukko, Leipäpappi, Kati, Värväri ja Profeetta. Kirjoitustyö lähensi häntä Santeri Alkioon, joka suositteli Leinosta jäämään kirjailijaksi. Sitä perheellinen mies ei tohtinut tehdä. Hän oli 1912 avioitunut ylihärmäläisen



Kuva: SKR.



Liisa Aliina Kivimäen kanssa ja saanut neljä lasta: Kaarinan (1913), Ahdin (1916), Kalevin (1918) ja Annikin (1921). Leinosen kirjallinen innostus jatkui kuitenkin läpi hänen elämänsä. Hänen tuotantonsa kuuluu 18 romaania, yli 20 näytelmää ja kolmiosainen muistelmasarja. Tunnetuin teos on romaani Hakkapeliitat I–II (1932–34); viimeiseksi jäi jääkäriromaani Päin nousevan Suomen rantaa (1962).

Lehtimiestyö vei Leinosen Maalaisliiton kansanedustajaksi 1936–1939 ja 1941–1945. Hänen kolme läpimennyttyä aloitettaan koskivat lakeja lehtimieseläkkeestä, sokeusavustuksesta ja siviili-ilmailun avustamisesta. Hän vaikutti maakunnan asioihin myös ”Karhuvainion Esana” pakinoissaan ja talletti samalla muistiin eteläpohjalaista talonpoikaisuutta.

Luonteeltaan humanin ja huumorintajuinen Artturi Leinosen harrastuksiin kuuluivat teatteri ja kotiseututyö. Hänellä oli lukuisia luottamustoimia ja kunniajäsenyyksiä. Hän sai professorin arvonimen 1958 sekä Suomen Leijonan komentajamerkin.

Osuuskunta Sigillum/Heli Teittinen

Etelä-Pohjanmaan rahasto on perustettu 1959, jolloin se kuului Keski-Pohjanmaan rahaston kanssa yhteiseen Pohjanmaan rahastoon. Vuonna 1963 Etelä-Pohjanmaan rahastosta tuli oma rahastonsa. Rahasto vaalii historiallisen Etelä-Pohjanmaan maakunnan henkistä ja taloudellista kulttuuria jakamalla apurahoja ja palkintoja sekä edistämällä muillakin tavoin maakunnan kulttuurielämää.